

Til:
Thomas Kähler, bestyrelsesformand, Rockwool Gruppen

cc:
Michael Zarin, kommunikationschef, Rockwool Gruppen

15. marts 2023

Kære Thomas Kähler,

Tak for dit brev dateret 14. marts 2023, hvori du beder os svare på en række opklarende spørgsmål vedrørende vores artikler om Rockwools forretninger i Rusland.

I brevet skriver du, at Danwatchs undersøgelse af Rockwool indeholder "en række urigtige udsagn, påstande eller misforståelser", og at "mange af de udsagn og påstande som Danwatch-undersøgelsen er fremkommet med er fejlbehæftede". Den påstand tager vi naturligvis afstand fra.

Danwatch er et uafhængigt, undersøgende medie, som er drevet af en almennyttig fond. Vi beskæftiger os primært med internationale virksomheder i Danmark og danske virksomheder ude i verden. Siden Danwatch blev stiftet i 2007, har vi således dækket virksomhedsrelaterede begivenheder, som har udspillet sig i over 150 lande på seks kontinenter.

Vores journalistik er drevet af et publicistisk ansvar for at belyse emner, der er i offentlighedens interesse. Et ansvar, vi tager meget alvorligt og til enhver tid vil forsvare.

Vores dækning af danske virksomheders – herunder Rockwools – forretninger i Rusland skal ses i netop dét lys, og vi tager derfor afstand fra din anklage om, at vores journalistik "miskrediterer danske virksomheder".

Hvorvidt Rockwool vælger at bevare sit ejerskab i Rusland eller ej, må være op til Rockwool selv. Det er hverken Danwatchs eller den øvrige presses opgave at træffe sådan en beslutning. Vi gengiver det faktum, at Rockwool vælger at blive på det russiske marked, fordi det er en relevant information i artiklernes kontekst.

I forhold til spørgsmålet om sanktioner, så har Danwatch ikke på noget tidspunkt påstået, at Rockwool skulle have begået sanktionsbrud i forbindelse med jeres russiske forretninger. Danwatch har ikke bedt Erhvervsstyrelsen om at iværksætte en undersøgelse af Rockwool. Vi har som en naturlig del af den journalistiske proces lavet en opfølgning, hvor vi har spurgt Erhvervsstyrelsen, om de har tænkt sig at gå ind i sagen, hvilket de har bekræftet.

Herunder følger Danwatchs svar til de konkrete spørgsmål, som du i dit brev stiller:

1. *Kritikken af ROCKWOOL handler om perioden før den 24. februar 2022. Et af jeres fund handler om materialer leveret til et skib i 2007; altså syv år før annekteringen af Krim.*

SPØRGSMÅL 1: Hvad er baggrunden for redaktionens valg, som efter min opfattelse ikke synes rimeligt?

SVAR: Vi har i skrivende stund udgivet 6 artikler om Rockwools forretninger i Rusland i årene efter 2014. Kun én gang har vi – i en bisætning – nævnt, at “Rockwool i Rusland fortæller således stolt på sociale medier, at man i 2007 har leveret materialer til fregatten Admiral Gorshkov (...)”. Det sker i forbindelse med Rockwools 25 års jubilæum i Rusland, hvori Rockwools største [bedrifter](#) i Rusland lægges frem.

Den redaktionelle begrundelse for at medtage netop den information var, at det underbygger den øvrige dokumentation for, at Rockwools produkter bruges af den russiske flåde. I den forbindelse skal det også nævnes, at det skibsværft, som i 2007 byggede fregatten Admiral Gorshkov, selv oplyste i et [interview](#) fra 2020, at de bruger Rockwool til alle deres fregatter.

2. *SPØRGSMÅL 2: Hvordan mener Danwatch, at danske selskaber – herunder ROCKWOOL – fremover skal agere i andre lande; f.eks. Kina eller Saudi Arabien – ud over at leve op til de til enhver tid gældende sanktioner eller anden relevant lovgivning?*

SVAR: Det har vi ingen holdning til. På et mere generelt plan kan vi sige, at det hverken kan eller bør være pressens opgave at fortælle danske virksomheder, hvordan de skal drive deres forretninger. Det er derimod pressens opgave at agere vagthund og dokumentere, hvis lovgivning og regler ikke overholdes, eller hvis virksomheder ikke lever op til deres egne retningslinjer og CSR-politikker.

Vi kan kun henholde os til den kritik, som de eksperter, der medvirker i vores artikler, kommer med, og som grundlæggende går på, at man som virksomhed er forpligtet til at tage højde for, om ens produkter i større eller mindre omfang risikerer at bidrage til menneskerettighedskrænkelser. Det gælder uanset hvor i verden, man driver forretning.

De forpligtelser kommer ifølge eksperterne blandt andet fra FN's vejledende principper for menneskerettigheder og erhverv (“UN Guiding Principles for Business and Human Rights”, eller UNGP), som Rockwool selv understreger, at I overholder “i vores aktiviteter og forhold til vores ansatte, leverandører og partnere”.

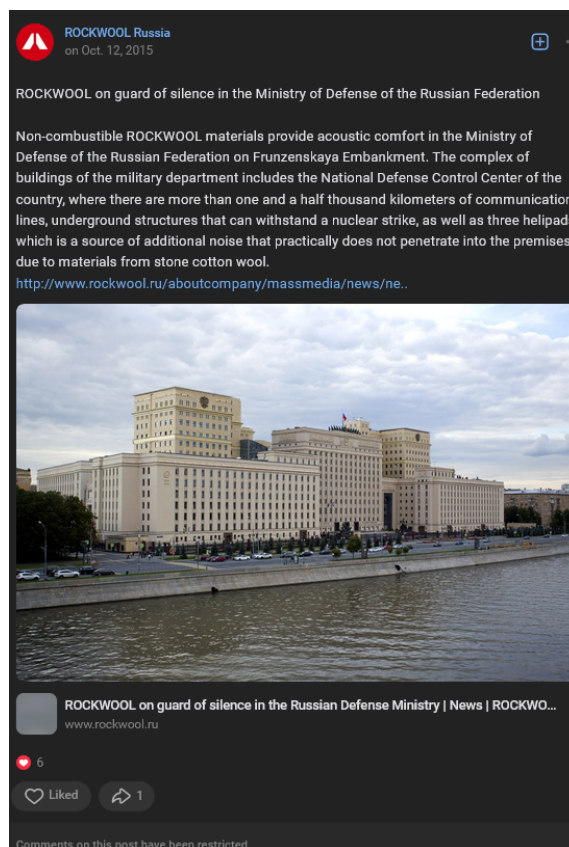
Rockwool har flere gange understreget over for os, at I aldrig sælger produkter direkte til slutkunder i Rusland, men at alle salg foregår gennem et netværk af faste distributører og samarbejdspartnere. Men på trods af gentagne spørgsmål har I afvist at svare på, om I over for jeres samarbejdspartnere stiller specifikke krav i forhold til slutkunde eller slutbrug – på trods af at Rockwools produkter i modsætning til mange andre virksomheders også finder anvendelse i militært isenkram.

Her kan vi i øvrigt gøre opmærksom på, at Rockwool på intet tidspunkt siden 2014 har forholdt sig til dette spørgsmål i jeres årsrapporter.

Har I faktisk foretaget jer risikovurderinger i forhold til, hvordan jeres produkter på det russiske marked risikerer at påvirke menneskerettighederne negativt, samt hvordan I indarbejder den risiko i jeres forretning og kommunikerer eksternt om det (UNGP punkt 17, 18, 19, 20 og 21), er I mere end velkomne til at besvare de spørgsmål, vi forgæves har stillet jer gentagne gange. I så fald vil det naturligvis indgå i vores videre dækning af sagen.

3. *SPØRGSMÅL 3: Hvad er baggrunden for, at Danwatch / DR finder det rimeligt at fortælle læserne/lytterne, at ROCKWOOL har lydisoleret det russiske forsvarsministerium, og ikke holdt sig til det faktum, at der er anvendt ROCKWOOL-stenuld i bygningen?*

SVAR: Baggrunden for dette er en pressemeddelelse, som Rockwool selv sendte ud i oktober 2015, og som er bragt på Rockwools hjemmeside (men efterfølgende slettet af Rockwool - den findes i en arkiveret version [her](#)), Rockwools VKontakte-konto (men efterfølgende slettet af Rockwool – se opslaget [her](#)) samt en lang række russiske branchemedier.

Pressemeddelelsen bærer titlen “Rockwool på tavshedsvagt i den Russiske Føderations forsvarsministerium” (oversat til dansk fra russisk).

At sige, at Rockwool lydisolerede det russiske forsvarsministeriums hovedkvarter i Moskva, er semantik og skal forstås på samme måde som jeres pressemeddelelse, der formentlig heller ikke betyder, at Rockwools medarbejdere i bogstaveligste forstand står vagt i forsvarsministeriets bygning.

Vi har spurgt jer, om Rockwool var bekendte med projektet, inden leverancerne blev ført ud i livet, men også her ignorerede I vores spørgsmål.

4. *SPØRGSMÅL 4: Hvad er baggrunden for, at Danwatch / DR ikke finder det relevant eller fair at fortælle læserne/lytterne, at virksomheden ROCKWOOL ikke har installeret stenuld på russiske krigsskibe?*

SVAR: Vi har på intet tidspunkt påstået, at Rockwool har monteret, opsat eller installeret produkter på russiske krigsskibe. Omvendt har vi – også i DR’s radioprogram Genstart – gjort opmærksom på, at Rockwool i Rusland sælger deres produkter via faste samarbejdspartnere og distributører.

Vi har dokumenteret, at jeres produkter år efter år i perioden 2015 – 2020 er blevet efterspurgt i åbne udbud, som jeres faste samarbejdspartnere og distributører har budt ind på og vundet.

I det pågældende udbudsmateriale har det tydeligt fremgået, at slutkunden var det russiske forsvarsministerium, og at ordrerne var en del af nogle større forsvarsordrer. I flere af udbuddene stod der desuden konkrete projektnumre på skibe, der skulle tilhøre den russiske flåde.

Faktum er, at udbudsmaterialet har ligget offentligt tilgængeligt, og at jeres faste distributører og samarbejdspartnere gang på gang bød ind på og vandt disse kontrakter. Selvsamme samarbejdspartnere, som i øvrigt er [sikkerhedsgodkendt](#) af efterretningstjenesten FSB med tilladelse til at arbejde med statshemmeligheder.

Her må vi igen henvise til eksperternes udsagn i vores artikler – eksempelvis Tara Van Ho fra Essex Law School, som i citatet herunder henviser til en konkret kontrakt fra 2017 vedrørende skibet ‘Vsevolod Bobrov’, der skulle bygges til Ruslands Sortehavsflåde:

“I 2017 havde Rusland stået bag alvorlige krænkelse af international humanitær lov med de to ulovlige besættelser af Georgien i 2008 og Ukraine i 2014. At forsyne deres militær med udstyr til skibe, fly og artilleri indebærer alt sammen en risiko for, at produkterne bidrager til internationale forbrydelser”.

“Det har betydning her, om Rockwool har leveret materialet til brug i en forudsigelig og alvorlig krænkelse af menneskerettighederne (...).”

Kritikken går altså på, at salgene til det russiske forsvarsministerium var både offentligt, gennemskueligt og foregik over lang tid gennem en fast samarbejdspartner, som Rockwool nemt kunne have forhindret.

Igen må vi understrege, at I har afvist at svare på vores gentagne spørgsmål om, hvorvidt I har stillet nogen form for krav til jeres distributører i forhold til slutkunder og slutbrug.

5. *SPØRGSMÅL 5: Hvad er det, at ROCKWOOL efter Danwatch's / DR's opfattelse har overset eller misforstået, som åbenbart burde have fået selskabet til at stoppe leverance af maritime produkter til Rusland, når stort set alle andre virksomheder fortsatte deres forretninger i Rusland og den danske regering i denne periode godkendte Nordstream II-aftalen?*

SVAR: Som et kritisk, undersøgende medie undersøger vi forhold, der kan være i offentlighedens interesse, herunder danske virksomheders relation til udenlandske magters militær. I den forbindelse er det det naturligvis essentielt også at se på, hvorvidt en virksomhed overholder gældende love, retningslinjer mv. inden for dette område.

Vi har ikke skrevet, at Rockwool skulle stoppe med leverance af maritime produkter i Rusland. Derimod har vi undersøgt, hvor disse leverancer ender.

CEO i Rockwool Jens Birgersson underskrev den 8. februar 2023 en Human Rights Policy-erklæring, hvori det blandt andet fremgår:

“We are committed to avoid causing or contributing to adverse impacts on people in our operations, supply chain, business relationships, and in the communities where we operate”

Det fremgår videre, at Rockwool efterlever UN Guiding Principles (UNGPs), og at:

“When working in accordance with the UN Guiding Principles, we conduct human rights due diligence through a dedicated due diligence process. We strive to identify and prevent or mitigate impacts in our operations and supply chain and to continuously improve our human rights approach. “

Netop det kritiserer eksperter Rockwool for ikke at leve op til, fordi man efter alt at dømme ikke har foretaget den nødvendige risikovurdering af leverandørkæden.

Eksempelvis i 2017, hvor Rockwools faste samarbejdspartner Marine Complex Systems har leveret Rockwool-produkter til værftet Severnaya til skibet “Vsevolod Bobrov”, projekt 23120.

I kontrakten fremgår skibets projektnummer samt, at slutkunden er det russiske forsvarsministerium.

Det følger også af UNGP, at virksomheder skal undersøge salget ekstra grundigt, hvis det sker i konfliktzoner.

I forbindelse med vores første artikel stillede vi jer blandt andet følgende spørgsmål:

“Mener Rockwool, at disse leveringer, der i sidste ende er udstedt af det russiske forsvarsministerium, stemmer overens med Rockwools egen Code of Conduct, herunder overholdelse af UNGP?”

Det spørgsmål kom der aldrig et konkret svar på. Ligesom Rockwool heller ikke har redegjort for, hvordan man sikrer, at Rockwools faste leverandører ikke leverer Rockwool til slutkunder, hvor der er risiko for menneskerettighedskrænkelser.

Du fremhæver i dit brev også en række udsagn i DR’s program Genstart fra 6. marts 2023, som du mener er problematiske. Danwatch kan kun kommentere på de af udsagnene, som vores journalist kommer med i programmet. I lyset af ovennævnte svar på dine spørgsmål kan vi fuldstændigt stå inde for vores udsagn i programmet.

Vi mener, vi har været endog meget fair i vores dækning ved blandt andet at publicere Rockwools svar i deres fulde længder. Og her må vi igen minde om, at vi har tilbudt Rockwool at stille op til egentligt interview, hvilket I har afvist.

Du lægger i dit brev vægt på, at “Rockwool er åbne over for konstruktiv kritik, og vi tager gerne dialog om emnet, så længe det kan foregå på et oplyst og sagligt grundlag”. Du skriver videre, at Danwatchs artikler “synes publiceret med fokus på *sensation* snarere en [sic] på saglig og fyldestgørende *oplysning*”.

I den forbindelse skal det atter nævnes, at vi har tilbudt et interview, men har i stedet modtaget skriftlige svar.

I de presseetiske regler står der i første linje, at “*Det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information*”, og problemet med disse skriftlige svar er, at de ikke har besvaret helt konkrete og faktuelle spørgsmål. Rockwool har således haft rig lejlighed til at svare på kritikken.

Vi vil slutteligt endnu en gang opfordre dig til at stille op til interview, hvor du har mulighed for at besvare de spørgsmål, vi tidligere har stillet jer, som I ikke har svaret på. For en god ordens skyld kommer de her igen:

1. Vi kan konstatere, at siden Ruslands ulovlige annektering af Krim i 2014 har Rockwools distributører leveret Rockwool-produkter for mindst 123 millioner rubler til ordrer, der i sidste ende er udstedt af Ruslands forsvarsministerium. Hvad kendte Rockwool i Danmark til disse ordrer?
2. Mener Rockwool, at disse leverancer, der i sidste ende er udstedt af det russiske forsvarsministerium, stemmer overens med Rockwools egen Code of Conduct, herunder overholdelse af UNGP?
3. Hvordan har Rockwool det med, at Rockwools produkter er anvendt i Ruslands militær, der siden 2014 ulovligt har annekteret Krim og flere gange overtrådt menneskerettighederne?
4. Hvor mange ordrer, der i sidste ende er udstedt af Ruslands Forsvarsministerium, har Rockwool leveret produkter til? Og hvad har værdien været af disse ordrer?
5. Vi kan konstatere i en kontrakt (vedlagt den oprindelige mail, red.), at Rockwools faste samarbejdspartner Marine Complex Systems (ООО «Морские комплексные системы») har leveret Rockwool-produkter til værftet Severnaya til projekt 23120, skib 881 "Vsevolod Bobrov". Dette skibe har ifølge ukrainske og internationale medier aktivt været involveret i den nuværende konflikt i Ukraine og var blandt andet involveret i en episode i maj 2022. Hvad mener Rockwool om, at jeres produkter indgår i Ruslands militær, der lige nu fører krig mod Ukraine?
6. I 2016 reklamerede Rockwool med, at Rockwools produkter blev brugt til at renovere det russiske udenrigsministerium hovedkvarter i Moskva.
  - a. Hvem solgte disse produkter til Ruslands udenrigsministerium, og hvornår fandt leverancerne sted?
  - b. Modtog Rockwool specifikationer på projektet, inden leverancerne fandt sted?
  - c. Hvor meget tjente Rockwool på disse kontrakter?
  - d. Havde Rockwool nogen betænkeligheder i forhold til det faktum, at hovedentreprenøren på projektet var Ruslands Federal Guard Service (FSO)?
  - e. Hvilke overvejelser har Rockwool gjort sig i forhold til det faktum, at flere af jeres distributører er certificeret af Ruslands FSB med tilladelse til at arbejde med statshemmeligheder?

7. Baseret på jeres pressemeddelelse og VK-opslag fra 2015 var Rockwool åbenlyst bevidste om, at jeres produkter var solgt til det russiske forsvarsministerium med henblik på at lydisolere hovedkvarteret i Moskva, som “inkluderer landets National Defense Control Center, hvor der er mere end halvandet tusinde kilometer kommunikationslinjer, undergrundsstrukturer der kan modstå et atomangreb (...)” (citereret fra jeres pressemeddelelse og oversat til dansk). Var Rockwool bevidste om disse salg forud for kontraktens gennemførelse?

8. Har Rockwool efter 2014 stillet nogen form for krav over for jeres distributører i forhold til slutbruger og slutbrug for jeres produkter? Gør I det i dag?

MED VENLIG HILSEN

Jesper Nymark, ansvarshavende chefredaktør, Danwatch

Adam Dyrvig Tatt, chefredaktør, Danwatch

Mathias Glistrup, journalist, Danwatch

Thomas Gösta Svensson, journalist, Danwatch